

ВИКОРИСТАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Певень Катерина Петрівна

магістр

Національний університет "Чернігівський колегіум" імені Т.Г. Шевченка, Україна

Науковий керівник: Міненок Антоніна Олексіївна

доктор педагогічних наук, професор

Національний університет "Чернігівський колегіум" імені Т.Г. Шевченка, Україна

Ключові слова: здоров'язбережувальні технології, початкова школа, здоров'язбережувальна компетентність, здоров'язбережувальні заходи, молодший школяр.

Проблематика здоров'я завжди посідала і посідає важливе місце в соціальному, економічному та культурному житті суспільства і пов'язана з розвитком суспільного виробництва та формуванням суспільного буття, але особливої важливості це набуває тоді коли відноситься до дітей, тому що берегти здоров'я - це певна навичка, яку важливо набути дитині ще у початковій школі.

Навчання школярів здоров'язбереження у системі освіти включає не лише процес оволодіння предметними знаннями і життєво важливими компетентностями, а й формування відповідних життєвих цінностей, результатом яких є їхня здатність самостійно «управляти» своїм здоров'ям, проводити діагностичні, профілактичні, а за потреби і реабілітаційні та корекційні заходи. Проектування процесу здоров'язбережувального навчання дітей у початкових класах вимагає розроблення відповідних здоров'язбережувальних методик і технологій.

Державна цільова соціальна програма «Школа майбутнього» визначає, як необхідність формування освітнього середовища з урахуванням інноваційного характеру його розвитку, запити особистості та потреби суспільства, які сприятимуть виконанню завдань інтеграції національної системи освіти у світовий простір. Пріоритетною частиною законодавства та школи стає основа реформування системи загальної середньої освіти, у якості виховання, створення освітнього середовища для здорового розвитку дитини, навчання учнів, а також свідоме ставлення до свого життя, оволодіння навичками здорового способу життя тощо.

У розвиненому суспільстві рівень здоров'я значною мірою пов'язаний з рівнем освіти. Чим вищий рівень освіти певної соціальної групи середовища, краще, як правило, має узагальнені показники здоров'я. Ми можемо сказати, що завдання збереження і зміцнення здоров'я дитини повинні вирішуватися, перш за все педагогічно та комплексно: і як інформація, і як методи навчання, прийоми та навички здорового способу життя, і як виховання в дусі безумовного пріоритету цінностей індивідуальне та суспільне здоров'я в усіх його проявах, сферах, рівнях [2, с. 91; 5].

Розвиток сучасної системи освіти визначається інноваційними перетвореннями, які базуються на використанні компетентнісного підходу. Отже, важливості набуває розвиток навичок з охорони здоров'я дітей та необхідність зазначених навичок в сучасній системі освіти України.

Відповідно до загальнодержавного стандарту базової і повної загальної

середньої освіти здоров'язбережувальна компетентність – здатність учня застосовувати за умови конкретної ситуації, комплекс здоров'язберігаючих навичок, дбайливо ставитись до свого та чужого здоров'я [4]. Зокрема, аналіз сучасних досліджень українських учених дає змогу стверджувати, що під поняттям компетентності в охороні здоров'я слід розуміти як характеристики, властивостей людини, спрямованих на збереження фізичного, соціального, психічного і духовного здоров'я – власного та оточення [3, с. 87].

На думку Ващенко О., «здоров'язбережувальна компетентність» – це комплекс знання, навички, ставлення та цінності, які спрямовані на збереження та зміцнення здоров'я - своє і оточуючих, на уроках і в позаурочний час [2, с.4]. У дослідженні Андрющенко Т. це визначення проектується так: дітям необхідно давати знання про здоров'я, формувати в них дійсне ставлення до здоров'я (своїх та чужих), створювати умови для розвитку життєвих навичок, що сприяють зміцненню здоров'я [1].

У свою чергу здоров'язбережувальні технології за своїм змістом включають поняття «охорона здоров'я», «зміцнення здоров'я», «збереження здоров'я», які зустрічаються в кодифікованих визначеннях: «консервативні», такі, що витрачені не дарма, без зайвої необхідності; в результаті дії педагогічних чинників на суб'єктів освітнього процесу; як цілеспрямований вплив педагогічних заходів на підвищення рівня одночасно учнів та їх здоров'я.

Впровадження здоров'язбережувальних технологій в освітній процес покладено на весь персонал школи.

Таким чином мета здоров'язбережувальних освітніх технологій: забезпечити школяреві можливість збереження здоров'я за період навчання в школі, дати йому необхідні знання та навички щодо здорового способу життя, навчити використовувати отримані знання в повсякденному житті.

Аналіз змісту сучасних технологій здоров'язбереження дає можливість виокремити такі їх типи:

- для перебування, навчання та праці в школі та ті, що вирішують завдання раціональної організації виховного процесу (з урахуванням вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних норм), відповідність навчального та фізичного навантажень можливостям дитини; оздоровчі технології – технології, спрямовані на зміцнення фізичного здоров'я;
- учнів/студентів, підвищення потенціалу (ресурсів) здоров'я (фізична підготовка, фізіотерапія, аромотерапія, загартування, гімнастика, масаж, фітотерапія, музична терапія); технології навчання здоров'ю – навчання гігієнічній поведінці;
- формування життєвих навичок (керування емоціями, вирішення конфліктів тощо), профілактика травматизму та зловживання психоактивними речовинами, статеве виховання.

Такі технології реалізуються завдяки включенню відповідних тем до предметів загально-навчального циклу, введення до варіативної частини навчального плану нових предметів, організації факультативного навчання та додаткової освіти; виховання культури здоров'я – виховання в учнів особистісних якостей, які сприяють збереженню та зміцненню здоров'я, формуванню уявлень про здоров'я як цінність, посиленню мотивації на ведення здорового способу життя, підвищенню відповідальності за особисте здоров'я, здоров'я родини [2, с. 64-65].

Аналіз вище зазначених здоров'язбережувальних технологій, на нашу думку, є актуальним для учнів початкової школи з точки зору усвідомлення важливості здоров'я, як найвищої людської цінності та першорядного чинника досягнення успіху і благополуччя. Тобто, що саме збереження здоров'я є тим самим необхідним

навичком в сучасній системі освіти. Отже, зазначене і є однією із ключових компетентностей, на думку українських вчених-педагогів, саме це обумовлює визнаний комплекс певного рівня знань, умінь, навичок, ставлень тощо, який займає місце у величезній сфері людської діяльності.

Вважаємо, можна виділити наступні ознаки здоров'язбережувальної компетентності:

- багатофункціональність, що допомагає вирішити проблеми зі здоров'ям особа, група людей, спільнота і суспільство в просторі чотирьох компонентів здоров'я – фізичне, соціальне, розумове та духовне;
- міжпредметні та міждисциплінарні: відомості про здоровий спосіб життя відбувається на всіх рівнях освіти (середній, початковий, бакалаврський, післядипломний, навіть на освіту батьків);
- багатовимірність: визначається сутністю здоров'я людини як цілісне явище;
- пропозиція широкого спектру особистісного розвитку; вивчення способів і засобів;
- здорового способу життя, особливості її духовної та психологічної складової, що має особистісну спрямованість [3, с. 6-7].

Таким чином, здоров'язбережувальна компетентність має всі характеристики феномену здоров'я людини, як біосоціальної істоти, особистості та індивідуальності, а також концентрує в собі соціальні характеристики, полікультурні та комунікативні навички, спрямовані на саморозвиток, та зокрема, на продуктивно-творчу діяльність дитини [6, с. 20].

Список використаних джерел:

1. Андрищенко Т. К. Формування здоров'язбережувальної компетентності як соціально-педагогічна проблема. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. 2012. № 7. С. 123-127.
2. Ващенко О. М. Фізкультурно-оздоровчі заходи в режимі навчального дня молодшого школяра : навч.-метод. посіб. / О. М. Ващенко, В. М. Єрмолова, Л.І. Іванова та ін. Кам'янець-Подільський : Абетка, 2012. 192 с.
3. Здоров'язберігаючі технології в навчальному закладі / упоряд. О. Колонькова, О. Литовченко. Київ: Шк. світ, 2009. 128 с.
4. Концепція Нової української школи. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/%20%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/%20konczepczya%20>.
5. Міненок А. О. Виклики сучасності та соціально-освітні умови професійного саморозвитку майбутнього вчителя початкової школи. Контекстуалізація орієнтирів на створення стійкого благополуччя людини в здоров'язбережувальному просторі України: науково-просвітницький альманах, 2021. №3. С. 128-130.
6. Носко М. О. Здоров'язбережувальні технології у фізичному вихованні: [монографія] / Носко М. О., Гаркуша С. В., Воеділова О. М. Київ: СПД Чалчинська Н. В., 2014. 300 с.